

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΤΟΥ ΠΗΛΙΟΥ Η ΣΗΠΙΑΔΑ ΑΚΡΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Φ. ΘΩΜΑ

Διδασκάλου

Τὸ ξέρουμε πὸς γεμᾶτος εἶν' ὁ τόπος μας ἀπὸ συνθέσεις τοῦ παρελθόντος, πού δίνουν τὸ μέτρο τῆς ἀντίληψης τοῦ ὠραίου καὶ τοῦ καλοῦ τῆς παλιᾶς μας γενιάς. Πέτρες, ἀγάλματα, κολῶνες, ναοί... θλιμμένα ἀπομεινάρια κόσμων ὠραιοθανάτων πού πέρασαν καὶ πᾶνε... Κι ἄλλα μὲν ἀπὸ αὐτὰ ἢ ἐπίμονη σκαπάνη τῶν ἐρευνητῶν τὰ ξανάφερε στὸ φῶς ἀπ' τοὺς κόλπους τῆς γῆς, ἄλλα δὲ παραμένουν καταχωνιασμένα στὰ σπλάγχνα τῆς ἢ περιβάλλονται ἀπὸ ἀδικαιολόγητη λησμονιά.

Ἔνας τέτοιος ἐρειπιώνας, ὁλότελα παραθεωρημένος, ἀπλώνεται στὸ σημερινὸ ἀκρωτήρι Σηπιάδα, δέκα κοντὰ χιλιόμετρα ἀνατολικά τοῦ Πηλιορείτικου χωριοῦ Προμύρι. Στὸ χωριὸ αὐτό, πού ἔχει ἀγιασθῆ ἀπ' τοὺς καιροὺς, διασῶζονται ἐμφανῆ ἴχνη πόλης προχριστιανικῆς, τὰ ὅποια ὡς τόσο οὐδέποτε ὡς τὰ σήμερα ἀπετέλεσαν ἀντικείμενο ἐνεργοῦς ἐνδιαφέροντος κανενός. Συγκεκριμένα ὑπάρχουν ἐκεῖ πέτρες σαπρωμένες ἀπ' τὸ χρόνο, λαξευμένες καὶ μὴ, ἀναρίθμητα τεμάχια, ἀγγείων ὑπολείμματα, σπονδυλοκίωνων δωρικοῦ ρυθμοῦ, μετόπες μὲ τὰ τρίγλυφά των καὶ ἄλλα. Μέρος ἀπ' αὐτὰ βρίσκονται ἐκτεθειμένα καὶ χάνονται χρόνο μὲ τὸ χρόνο καὶ μέρος πάλι κρατιοῦνται ζηλότυπα λέτε στὴ γῆ. Στὴν ἴδια ὡσαύτως τοποθεσία ὑψώνει τὸ παράστημά του κι ἓνα παμπάλαιο ἐκκλησιδάκι ρυθμοῦ βυζαντινοῦ πού φημολογεῖται ὅτι χτίστηκε πᾶνω στὰ θεμέλια προχριστιανικοῦ ναοῦ, πιθανὸν τῆς θεᾶς Θέτιδος. Ἐκεῖνο ὅμως πού μᾶς ἐντυπωσιάζει ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι ὅτι ὁ ναὸς αὐτὸς στὸ οἰκοδομικὸ τοῦ ὑλικὸ περικλείνει καὶ πολλὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη προχριστιανικοῦ ναοῦ καὶ γιὰ τὴν ἀκριβολογία σπονδυλοκίωνων, τμήματα ἐπιστηλίου κ.ἄ. Παράμερα πάλι τοῦ ναϊδίου, σὲ βάθος 10-30 ἑκατοστῶν, ξετυλίγεται δάπεδο ἀπὸ φανταχτερά ψηφιδωτὰ καὶ σὲ ἕκτασι δεκάδων τετραγωνικῶν μέτρων. Στὰ νότια ἀκὸμη τοῦ χώρου αὐτοῦ καὶ πᾶνω σὲ παρακείμενο ἔπαρμα γῆς προβάλλουν τὴν παρουσία ἐντονα ἴχνη οἰκισμοῦ καὶ τὸ ἀξιολογώτερο, διασώζεται τμήμα τείχους ὀχυρωματικοῦ. Τοῦτο εἶναι ἀπομεινάρι ἄλλου τείχους, πού δυστυχῶς ἔχει χαθῆ ἀνεπανόρθωτα μαζί μὲ τὸν τόπο πού τὸν συγκρατοῦσε. Κάτω ἀπ' τὴ καταλυτικὴ ἐπίδραση τοῦ χρόνου κόπηκε ὁ λοφίσκος πρὸς τὸ μέρος τῆς θάλασσας καί, συμπαρασύροντας κοντὰ του, ὅ,τι ὄρθωσε ἢ τέχνη καὶ ἢ ἐργασία τῶν προγόνων, σχημάτισε σήμερα ἄγριο βάραθρο πᾶνω ἀπὸ τὸ κύμα.

Συνάγεται ἐπομένως ὅτι στὸν τόπο τοῦτο ἄνθισε ζωὴ ἀπ' τοὺς προχριστιανικοὺς ἀκόμα καιροὺς, πού συνεχίστηκε στὰ μεταχριστιανικὰ χρόνια, ἔφτασε ὡς τὰ Βυζαντινά, ὁπότε καὶ ἐξέλιπε, γιὰ τὴ μεταφέρθηκε ἀλλοῦ δέκα χιλιόμετρα δυτικά. Ἐκεῖ ριζώθηκε τὸ σημερινὸ Προμύρι, ὅπως λέγεται κι ὅπως γράφει ὁ ἄλλοτε Προμυριώτης Ἰ. Φιλᾶρετος «ἵνα ἀποφύγῃ οἱ κάτοικοι τὰ ἀρπακτικὰ βλήματα τῶν ληστοπειρατῶν».

Ποιά ὅμως ἦταν ἡ ἀρχαία αὐτὴ πόλι; Γύρω ἀπ' τὸ σκοτεινὸ αὐτὸ θέμα ὑπάρχει διχογνωμία. Ἄλλοι θέλουν νὰ λένε καὶ νὰ γράφουν ὅτι ἐκεῖ κείτονταν ἡ ἀρχαία Σηπιάδα, τὴν ὑπαρξίν τῆς ὁποίας κανένας δὲν ἀμφισβητεῖ. Γι' αὐτὴν κάνουν λόγο κι ὁ Ἡρόδοτος ἀκόμα κι ὁ Ὅμηρος. Ὑπὲρ τῆς αὐτῆς παραδοχῆς συνηγοροῦν καὶ ὅλοι οἱ Προμυριῶτες, οἱ ὅποιοι πρὸς ἐπίρρωσι τῶν ἰσχυρισμῶν των καὶ πέραν τῶν ἄλλων, ἐπικαλοῦνται καὶ τὸ γεγονός τῆς ὑπάρξεως ἀπολιθωμάτων πλοίων Περσικῶν σὲ γειτονικὸ τμήμα τῆς θαλάσσης. Ἀναφέρονται λοιπὸν στὸν Ἡρόδοτο, κατὰ τὸν ὅποιο ὁ Περσικὸς στόλος ἀγκυροβόλησε στὰ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Φ. ΘΩΜΑΣ

Ἐγεννήθη εἰς Προμύριον Βόλου κατὰ τὸ ἔτος 1930. Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του ἐκ τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Λαρίσης, ἐνθα ἐτύχεν ὑποτροφίας ὡς εἰσελθὼν πρῶτος κατὰ τὰς εἰσαγωγικὰς ἐξετάσεις αὐτῆς, ὑπηρέτησεν εἰς τὸν στρατὸν ὡς ἐφεδρὸς ἀνθυπολοχαγός. Ἦδη ὑπηρετεῖ ὡς διδάσκαλος εἰς τὴν Ζαγοράν τοῦ Πηλίου, ἐνθα διατηρεῖ τὴν θέσιν τοῦ γενικοῦ γραμματέως τοῦ Συλλόγου Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν τῆς κομποπόλεως. Πέραν τῶν σχολικῶν του καθηκόντων, καλλιερεῖ τὰ γράμματα, συνεργαζόμενος μὲ τὴν ἐφημερίδα «Θεσσαλίαν» τοῦ Βόλου καὶ ἄλλα περιοδικά, εἰς τὰ ὅποια ἀναπτύσσει θέματα λογοτεχνικά, καθὼς καὶ ἱστορικοῦ, λαογραφικοῦ, κ.λ.π. περιεχομένου. Ἔχει ἐτοιμάσει πρὸς ἐκδόσιν τὴν ἱστορικὴν του μελέτην «Ἡ σφαγὴ τοῦ Προμυρίου», ἡ ὁποία θὰ χύσῃ φῶς καὶ εἰς μερικὰ ἄγνωστα ἕως σήμερον γεγονότα τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Νοτίου Πηλίου.

480 π.Χ. ἀπὸ «Κασθαναίας ἕως τῆς Σηπιάδος», ὁπότε καὶ ὑπέστη τρομερὴ πανωλεθρία ἐξ αἰτίας τῆς κρικυμίας. Ἄν λοιπὸν ἡ Σηπιάδα ἦταν βορειότερα, ὅπου τὴν τοποθετοῦν ἄλλα ἀναστήματα ἱστορικά, πῶς βρέθηκαν τὰ ναυάγια ἐκεῖ;

Τὸ αἰνιγματῶδες τοῦ θέματος τοῦτου ἐξώθησε πρὸ ἐτῶν μερικοὺς ἀνομάτους ἀπ' τὸ Προμύρι, πού τρέφουν ἀπεριόριστη λατρεία πρὸς τὸν τόπο τους καὶ τὴν ἱστορία, νὰ συντονίσουν τὶς προσπάθειές των, γιὰ νὰ διαλευκανθῆ ὅσο γίνεται τὸ θέμα τῆς Σηπιάδος. Ἔτσι μὲ ἄξονα τῆς ἐπιδιώξεως των αὐτὸ, προέβησαν σὲ πρόχειρη ἀνερεύνησι τοῦ χώρου, ἡ ὁποία καὶ ἔφερε τοὺς καρπούς τῆς. Ἀπ' τὸ χῶμα ἀποσπᾶσθησαν δεκαεφτά παλιὰ νομίσματα, σ' ἓνα ἀπ' τὰ ὅποια ξεκαθαρίζονται οἱ λέξεις «ΜΑΓΝΗΣΙΑ ΑΚΡ...» Ἐνδέχεται ἄρα — τὸ σημειῶνω ἐπιφυλακτικὰ — νὰ βρισκόταν ἐκεῖ ἡ ἀρχαία Μαγνησία, τῆς ὁποίας ὄχι μόνον ἡ θέσι τῆς τίθεται ὑπὸ ἀμφισβήτησι, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ὑπαρξίς τῆς ἀπὸ μερίδα ἀρχαιολόγων. Πιστεύω πάντως ὅτι συστηματικῶς ἐρευνῆσαι θὰ ξεδιαλύνουν τὰ πράγματα καὶ θὰ φέρουν σὲ φῶς καὶ ἄλλα ἀντικείμενα, δεδομένου ὅτι πάμπολλα νομίσματα ἔχουν βρεθῆ κατὰ καιροὺς ἐντελῶς συμπτωματικὰ ἀπὸ κατοίκους τοῦ Προμυριοῦ στὸν ἐρειπιώνα ἐκεῖνο, καθὼς καὶ ποικίλα ἀγγεῖα καὶ ἀγάλματα. Ὡς τόσο ὅλα αὐτὰ ἀπὸ ἔλλειψι συναισθήματος τῆς ἀξίας των καταστράφησαν ἢ ἐξαφανίστηκαν.

Τὸ γεγονός τῆς ὑπάρξεως λοιπὸν μῆς τέτοιας προγονικῆς κληρονομίας στὴ «Σηπιάδα ἄκρα» ὑπαγορεύει τὴν ἀνάγκη νὰ στραφῆ ἔντονα τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Πολιτείας μας πρὸς τὸν ἀρχαιολογικὸ αὐτὸ χῶρο, γιὰ νὰ ἐπιτευχθῆ μιὰ ὠρα ἀρχήτερα, ὅσο εἶναι ἀκόμα καιρός, ἢ ὑπεύθυνος ἀνεξερεύνησί του. Εἶναι κρίμα τόσες γραφικότητες τῶν περασμένων νὰ μένουν ἐκτεθειμένες στὴ συνεργία τῶν στοιχείων τῆς φύσης καὶ τῆς ἀναλγησίας τῶν διαφόρων πού τίς πατοῦν καὶ τίς διαγουμίζουν. Σὲ καιροὺς μάλιστα πού τέτοιες ἀναδρομικῶς παρουσίες δίνουν βαρύτερη σὲ τὸν τόπο μας καὶ τὴν προβάλλουν στὴν εὐρύτερη συνείδησι, ἢ ἀξιολογήσι των ἀποτελεῖ χρέος ἱερὸ τῶν ἰθυόντων.